

สรุปผลการประชุม  
คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาแก้ไขปัญหาการออกประทานบัตรเหมืองแร่  
และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองแร่

สภาผู้แทนราษฎร

ครั้งที่ ๒๔

วันพฤหัสบดีที่ ๒๕ มีนาคม ๒๕๖๔

ณ ห้องประชุมคณะกรรมการ (สผ.) ๔๐๕ ชั้น ๔ อาคารรัฐสภา

ที่ประชุมคณะกรรมการได้พิจารณา เรื่อง การจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ต่อเนื่อง) โดยเชิญผู้ชี้แจง คือ อธิบดีกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นายกสมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย นายกสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และนายกสมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย นายกององค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี และนายกององค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระลาน สรุปสาระสำคัญ ดังนี้

**๑. การชี้แจงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง**

๑) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้นำเสนอการดำเนินการด้านการมีส่วนร่วมและการกระจายรายได้ไปสู่รัฐและชุมชน โดยเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ และพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๖๐ และลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดสรรรายได้ไปสู่รัฐและชุมชน ทั้งนี้การจัดเก็บและจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ มีการออกกฎ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- อัตราค่าภาคหลวงแร่ : กฎกระทรวงกำหนดพิกัตอัตราค่าภาคหลวงแร่ พ.ศ. ๒๕๖๑
- กองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ : ประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนฟื้นฟูพื้นที่เหมืองแร่ ตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบ สิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการเหมืองแร่ ลงวันที่ ๓๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘
- กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ : ประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพสำหรับโครงการเหมืองแร่ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙ และประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง หลักเกณฑ์ในการบริหารจัดการกองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ ตามกรอบนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการทรัพยากรแร่ทองคำ ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ กันยายน ๒๕๖๐
- กองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ : ประกาศกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการกองทุนพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ ลงวันที่ ๓๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙
- หลักประกันการฟื้นฟู : ตามประกาศคณะกรรมการแร่ เรื่อง การวางหลักประกันการฟื้นฟูสภาพพื้นที่การทำเหมืองและเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมือง พ.ศ. ๒๕๖๒
- เงินบำรุงพิเศษ : ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดอัตราค่าเงินบำรุงพิเศษ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการเรียกเก็บ และการจัดสรรเงินบำรุงพิเศษ พ.ศ. ๒๕๖๐

ตัวอย่างการใช้เงินกองทุนเผื่อระวังสุขภาพ เช่น ใช้จ่ายสำหรับการตรวจสุขภาพ เอ็กซเรย์ปอดให้แก่ประชาชนในพื้นที่ การซื้อเครื่องมือแพทย์ ทุกปีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องรายงานการเงินต่อกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

๒) กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการว่า ค่าภาคหลวงมิใช่เงินซึ่งนำมาใช้แก้ไขปัญหามืองแร่แต่เป็นเงินรายได้ท้องถิ่นเหมือนเช่นภาษีอื่น ๆ ดังนั้น กองทุนต่าง ๆ เป็นเพียงการบรรเทาความเดือดร้อนในเบื้องต้น โดยหากเกิดผลกระทบจากการดำเนินโครงการเหมืองแร่ ผู้รับผิดชอบโดยตรงคือผู้ก่อมลพิษ

ประเด็นการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ เห็นว่า การจัดสรรให้แก่องค์กรบริหารส่วนจังหวัดยังมีความจำเป็น ทั้งนี้ เนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาเบื้องต้น กรณีผลกระทบเกิดขึ้นต่อเนื่องในหลายพื้นที่ภายในจังหวัด รวมทั้งไม่ควรจำกัดการจัดสรรให้เพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตั้งเหมือง แต่ควรกระจายให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียงด้วย เนื่องจากผลกระทบอาจมิได้เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ตั้งเหมืองเท่านั้น

๓) สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการว่า ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดให้ค่าภาคหลวงแร่เป็นรายได้ของท้องถิ่น โดยคณะกรรมการการกระจายอำนาจได้ออกประกาศกำหนดรายละเอียดในการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต่อมาเมืองปกครองส่วนท้องถิ่นบางส่วนได้เสนอให้มีการปรับปรุงสัดส่วนการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่ที่จัดเก็บให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใหม่ และคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้นำข้อมูลมาประกอบการจัดทำร่างกฎหมายรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การใช้จ่ายเงินค่าภาคหลวง ซึ่งถือเป็นรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ต้องนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ในการบริหารงานของท้องถิ่น โดยไม่มีกฎหมายให้อำนาจในการนำเงินดังกล่าวไปใช้แจกจ่ายให้แก่ประชาชนในระดับครัวเรือนได้

๔) สมาคมองค์การบริหารส่วนจังหวัดแห่งประเทศไทย มีข้อเสนอให้นำเงินค่าภาคหลวงแร่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ร้อยละ ๑๐๐

๕) สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ได้ตั้งข้อสังเกตต่อคณะกรรมการ ดังนี้ (๑) ไม่มีกฎหมายให้อำนาจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการใช้จ่ายเงินค่าภาคหลวงแร่ที่ได้รับการจัดสรรเพื่อการเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่โดยตรง (๒) มีความไม่ชัดเจนว่ากองทุนต่าง ๆ มีเงื่อนไขในการใช้จ่ายเงินกองทุนอย่างไร และ (๓) เงินค่าภาคหลวงที่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นสามารถมอบให้แก่มูลนิธิได้หรือไม่ และมูลนิธิสามารถจ่ายเงินให้แก่ประชาชนผู้ได้รับผลกระทบจากการทำเหมืองแร่โดยตรง ได้หรือไม่

๖) สมาคมองค์การบริหารส่วนตำบลแห่งประเทศไทย มีข้อเสนอให้นำเงินค่าภาคหลวงแร่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งหมด ร้อยละ ๑๐๐

๗) องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรี ได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการว่า การบริหารจัดการค่าภาคหลวงแร่ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีได้รับจัดสรรร้อยละ ๒๐ ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสระบุรีนำไปใช้ตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ซึ่งดำเนินการจัดเวทีประชาคมสำรวจความต้องการของ

ประชาชนในระดับอำเภอและระดับจังหวัด เพื่อนำมาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นและข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

๘) องค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระลาน ได้ชี้แจงต่อคณะกรรมการว่า นายกองค์การบริหารส่วนตำบลหน้าพระลานเสนอโครงการสร้างโรงพยาบาลขนาดเล็ก ในพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน เนื่องจากในอำเภอเฉลิมพระเกียรติเป็นอำเภอเดียวในจังหวัดสระบุรีที่ไม่มีโรงพยาบาลประจำอำเภอ ซึ่งในพื้นที่ตำบลหน้าพระลานมีเหมืองแร่ ประมาณ ๒๐ เหมือง

กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพของแต่ละเหมืองในพื้นที่ตำบลหน้าพระลาน จากการประกอบกิจการเหมืองประมาณ ๒๐ เหมือง เมื่อจัดเก็บแล้วได้นำมารวมกันและใช้จ่ายสำหรับการตรวจสุขภาพและเอ็กซเรย์ปอดให้แก่ประชาชนในพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบ ปีละ ๑ ครั้ง

## ๒. ปัญหาการคัดค้านการขอประทานบัตรเหมืองหิน ในพื้นที่บ้านโนนง อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง

นายคงกฤษ ฉัตรมาลีรัตน์ โฆษกคณะกรรมการ ได้นำเสนอต่อคณะกรรมการว่า ประชาชนในพื้นที่บ้านโนนง อำเภอละอุ่น จังหวัดระนอง ได้ร้องเรียนว่าประชาชนในพื้นที่ที่มีความประสงค์ให้ประกาศยกเลิกเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมืองในพื้นที่บ้านโนนง ซึ่งปัจจุบันมีผู้ประกอบการยื่นคำขอประทานบัตรเพื่อทำเหมืองแร่ในพื้นที่ และจะดำเนินการตามขั้นตอนการรังวัดพื้นที่ ซึ่งประธานคณะกรรมการได้ชี้แจงว่า กรณีปัญหาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว สามารถนำเรื่องเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการอุตสาหกรรมสภาผู้แทนราษฎร ได้

### ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการ

๑) มอบหมายให้กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ชี้แจงข้อมูลค่าภาคหลวงของจังหวัดที่มีการจัดเก็บมากที่สุด ๓ อันดับ เพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการในการประชุมครั้งถัดไป

๒) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่มีหลักเกณฑ์ในการจัดสรรค่าภาคหลวงแร่อย่างไร

๓) กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ควรจัดทำคู่มือประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการนำเงินค่าภาคหลวงแร่จัดสรรให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนทราบถึงประโยชน์ที่จะได้รับจากการนำเงินค่าภาคหลวงแร่ไปจัดสรรให้แก่ชุมชน

๔) ข้อจำกัดในการใช้จ่ายเงินค่าภาคหลวงแร่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับจัดสรร ต้องใช้เงินตามขอบเขตอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติการกระจายอำนาจ

๕) การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีนักการเมืองท้องถิ่นอยู่ด้วย ถือเป็นการขัดกันแห่งผลประโยชน์หรือไม่

นางสาวจรัสจิต นະແສ ผู้สรุปผลการประชุม  
นางณัฐนันท์ ก้องประวัติ ผู้ตรวจสรุปผลการประชุม

๘๒๖๓๓๖